
УДК 378:796.325-05.6

Василь Антонець,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький

Євген Козак,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СПОРТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ БАГАТОРІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ ГИРЬОВОГО СПОРТУ

Статтю присвячено дослідженню педагогічних умов формуванню спортивної мотивації в юних спортсменів гирьового спорту, розглянуто суть та зміст спортивної мотивації до занять спортом. Авторами наголошено, що недооцінка ролі мотиваційних факторів, урахування динаміки зміни мотивів спортивними фахівцями і самими спортсменами призводить до того, що спортсмени виявляються нездатним проявити свої максимальні функціональні можливості під час спортивної діяльності.

Ключові слова: Спортивна мотивація, мотив, спортсмен, гирьовий спорт, спортивна діяльність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У даний час вітчизняний спорт втратив багато своїх провідних позицій на світовій

© Василь Антонець, Євген Козак

арені. Відродження високого рівня вітчизняного спорту багато в чому залежить від якості системи спортивної підготовки. Особливий інтерес тут являє вивчення і розробка методик тренувальної діяльності в системі підготовки спортивних резервів, що гарантує заповнення складів збірних команд. У числі перших завдань тут є створення нових дієвих засобів і методів тренування в спортивних класах загальноосвітніх шкіл, ДЮСШ і ШВСМ. На початковому етапі багаторічної підготовки особливо важлива мотивація до занять спортом. Розбіжності між організацією тренування і мотивацією юних спортсменів можуть сильно знизити схильність до занять спортом, а за несприятливого розвитку подій спонукати до остаточної втрати тяги до обраного виду спорту.

Крім того, сучасний спортсмен може досягти високих результатів у спорті тільки за умови дотримання спортивного режиму та регулярних тренувань. До такого він повинен бути підготовлений не тільки фізично, але й психологічно і морально. Цю готовність потрібно постійно розвивати і вдосконалювати під час тренувального процесу. У сучасному спорті результати високих досягнень тісно переплітаються з мотиваційною сферою людини. Мотивація спрямовує її до поставленої мети, впливає на процеси, що відбуваються в організмі. Залежність результатів від мотивації спортсмена – це її головна особливість. В умовах жорсткої конкуренції високі результати може показати тільки вмотивований спортсмен з чітко вираженою мотивацією. Не враховуючи мотиваційних чинників, спортивні тренери, педагоги та спортсмени не можуть досягнути високих спортивних здобутків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опираються автори. Проблема мотивації і мотивів поведінки та діяльності є однією з найголовніших у психології. Саме тому цій проблемі присвячена велика кількість наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених (А. Асеев, В. Ковальов, А. Леонтєв, І. Келишев, П. Щербак, П. Симонов, Д. Узнадзе, А. Файзуллаєв, П. Якобсон, Г. Холл, К. Мадсен, А. Маслоу, Г. Олпорт та ін.).

Загальнотеоретичні питання теорії і методики спортивного тренування розглянуті в працях Л. Матвева, В. Філіна, В. Платонова та ін., сучасні концепції мотивації досліджувались А. Леонтєвим, В. Асеевим, Л. Виготським, Є. Ільїним, Р. Пілояном, науково-методичні розробки мотиваційних тренінгів розроблені В. Агеєвим, Д. Марковою, Є. Бабушкіним, концепція потреб напрацьована в працях В. Бауера, А. Маслоу, Р. Маккола, психологічна підготовка спортсменів, взаємовідносини в спортивній діяльності та результативності змагальної діяльності розкриті в працях Г. Бабушкіна, Г. Горської, Г. Горбунова, В. Марищука, Ю. Кисельова, Ю. Ханіна, та ін.

Багато авторів підкреслюють зв'язок між потребами, мотивами і цілями поведінки, а також діяльністю людини [1; 3; 8.;11; 13]. А. Леонтєв вважає, що потреба є умовою, передумовою діяльності, розкриваючи зв'язок мотивів і потреб: "... Як внутрішня сила ... вона ... може реалізуватися тільки в діяльності" [7].

Л. Виготський виділяє усвідомлені та неусвідомлені мотиви [2], на відміну від А. Леонтєва, який говорить про єдину мету, "предметну або свідому", що виходить за межі мотиву, стверджуючи, що в діяльності усвідомлюється мета, а мотив залишається "за кадром" [7]. Є. П. Ільїн виділяє дві мети – "усвідомлена мета", що є атрибутивним компонентом мотиву і "реальна мета". Він вважає, що мотив – це "усвідомлена причина активності людини, спрямована на досягнення мети". Мотив, на думку Є. П. Ільїна, повинен відповідати на два питання: 1) "чому" і 2) "для чого" відбувається та чи інша діяльність людини. Саме готовність до чогось – це мотиваційне спонукання. Стимул штовхає на дію не прямо, а опосередковано, через мотив [13].

Як писав А. Н. Леонтєв: "Реально ми завжди маємо справу з особливими діяльностями, кожна з яких відповідає певній потребі суб'єкта, прагне до предмета цієї потреби, згасає в результаті її задоволення і відтворюється знову і може бути в зовсім інших, змінених умовах" [7]. Саме через це унікальність спортивної мотивації залежить від якісної своєрідності предмета спортивної діяльності. На думку Р. А. Пілояна, спортивна мотивація – це "особливий стан особистості спортсмена, що формується в результаті співвідношення ним своїх здібностей і можли-

---

востей з предметом спортивної діяльності, що служить основою для постановки і здійснення цілей, спрямованих на досягнення максимально можливого на даний момент спортивного результату”. [8]

Спортивна діяльність визначається такими психологічними особливостями, як направлення на максимальний рівень досягнень і великі емоційні переживання, які пов’язані з суб’єктивною значущістю досягнень, напруженістю суперництва, публічністю виступів у змаганнях. В ефективності і тривалості присутності людини в спорті істотна роль належить мотиваційній сфері особистості.

Завдяки систематизації та теоретичному аналізу вітчизняних та зарубіжних вчених можна стверджувати, що питання визначення сутності та змісту психологічної готовності підлітків до занять спортом, механізмів її виникнення, функціонування і розвитку в спортивній діяльності досить вивчені, визначені загальні підходи до її формування на різних етапах спортивного удосконалення. Але в той же час залишаються малодослідженими психологічні особливості спортсменів підліткового віку, взаємозв’язок між спортивною мотивацією і мотивами занять спортом, вольовими якостями, педагогічні умови підвищення спортивної мотивації.

Отже, ми бачимо протиріччя між значимістю мотивації спортсменів, з одного боку, і браком знань, безпосередньо пов’язаних з педагогічними умовами її формування, функціонування та розвитку в юнацькому віці, з протилежного.

Тому ми ставили за **мету статті** дослідити педагогічні умови формування спортивної мотивації спортсменів гирьового спорту на початковому етапі багаторічної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досягнення високих результатів у спорті певною мірою обумовлено впливом мотиваційної сфери людини. Мотивація є не тільки стрижневою характеристикою особистості спортсмена. Вона веде його до поставленої мети, впливає на характер всіх процесів, що протікають в організмі під час діяльності. Головною особливістю спортивної мотивації є її вплив на результативність діяльності спортсмена. В умовах жорсткого змагального протиборства можна очікувати повну самовіддачу і прагнення до пе-

---

ремоги лише у спортсмена, який володіє максимальною виразністю мотивації. Недооцінка ролі мотиваційних факторів, динаміки зміни мотивів веде до того, що спортсмен виявляється нездатним виявити свої можливості, реалізувати результати підготовки до змагань.

Спортивну мотивацію прийнято визначати як психологічний стан спортсмена, обґрунтований ставленням його до різних сторін конкретної ситуації у спортивній діяльності: до самої діяльності, до поставленої мети, очікуваних результатів, успіху і невдач, до партнерів по команді, тренера. Мотивація займає провідне місце в структурі особистості, пронизуючи її структурні утворення: спрямованість особистості, характер, емоції, здібності, психічні процеси. Мотивація поведінки неможлива поза межами емоційної сфери. Емоції служать орієнтирами для учасників діяльності, визначаючи значимість обставин і ступінь їх важливості для конкретної ситуації, вони визначають допустимий рівень матеріальних і функціонально-енергетичних витрат, які необхідні для реалізації спонукань спортсмена.

Деякі автори пропонують розрізняти поняття мотиву і мотивації. [2; 8; 13]. Під мотивами розуміють: а) суб'єктивні динамічні сили (тенденції), спрямовані на позбавлення суб'єкта від гнітючих станів напруги; б) суб'єктивні образи предметів, що задовольняють відповідні потреби і надають спрямованій на них активності особистісний сенс; в) особливі фіксовані установки, які визначають готовність спортсмена до діяльності у відповідних умовах і в певному напрямку. [8].

Мотивація поведінки особистості, з одного боку, обумовлена мотивами, а з іншого – визначається психічним відображенням конкретних умов життя людини. На відміну від мотивів, що визначаються стійкістю, мотивація являє собою динамічний компонент мотиваційної сфери. Він змінюється за спрямованістю (якісний аспект) і ступенем виразності (кількісний аспект). Мотивація розглядається і як психічний стан, що формується в результаті співвідношення людиною своїх потреб і можливостей з особливостями конкретної діяльності і служить основою для постановки і здійснення її мети.

Специфічність спортивної мотивації обумовлена якісною своєрідністю предмета спортивної діяльності. Тому Р. Пілоян визначає

спортивну мотивацію як особливий стан особистості спортсмена [8]. Формується мотивація в результаті співвідношення спортсменом своїх можливостей з предметом спортивної діяльності. Мотивація є основою для постановки і здійснення цілей, спрямованих на досягнення максимального спортивного результату [8]. Спортивна діяльність спрямована на граничний рівень досягнень і високі емоційні навантаження, пов'язані з суб'єктивною значимістю результатів діяльності, гостротою суперництва, публічністю виступів на змаганнях. А. Ц. Пуні встановлено наявність і значення для спорту як безпосередніх мотивів (задоволення від м'язової діяльності, естетичну насолоду, прагнення до змагань), так і опосередкованих мотивів спортивної діяльності (прагнення стати сильним, здоровим, підготовка до праці, усвідомлення важливості спортивної діяльності) [9]. За даними А. Родіонова, мотиви учасників спорту вищих досягнень містять потреби в граничних фізичних зусиллях, переживаннях стану сильної психічної напруженості, у випробуванні власних фізичних і психічних можливостей [10].

На пріоритетність структури мотивів суттєво впливає специфіка виду спорту, рівень спортивних досягнень, вік, стать, спортивний стаж спортсмена, а також об'єктивність самооцінки своїх особистих якостей і рівень підготовленості. Деякі спортивні психологи пропонують розрізняти поняття мотивів до занять спортом і спортивну мотивацію. Зокрема В. Сафонов і Ю. Філімоненко виділяють такі рівні спортивної мотивації:

1. Загальна мотивація. Її формування є завданням всього виховного процесу. Необхідною умовою для цього є постановка і закріплення в свідомості спортсмена мети спортивної діяльності.

2. Умотивованість спортсмена до роботи на тренувальному занятті, на етапі підготовки, яка, заломлюючись через загальну мотивацію, актуалізується за допомогою усвідомлення завдань етапу підготовки і самооцінки свого стану, функціональних можливостей [11].

Ми згідні з дослідниками, які стверджують, що успішному формуванню спортивної мотивації сприяє розвиток ряду властивостей особистості. До таких властивостей відносять: 1) формування позитивного ставлення до занять спортом; 2) розвиток емоційно-вольових

якостей: цілеспрямованості, рішучості, наполегливості, впевненості в своїх силах, самовладання, винахідливості, емоційної стійкості, розвиток почуття колективізму і його проявів. Спортивна мотивація може визначатися як актуальний стан особистості спортсмена, що служить основою для постановки і здійснення мети, спрямованої на досягнення максимального спортивного результату. Мотивація впливає на характер тренувальної діяльності і безпосередньо на змагальний результат. Підвищення результативності змагальної діяльності підсилює спортивну мотивацію. Е. Бабушкіним пропонується власний підхід до виявлення структури змісту поняття мотивації. У структурі спортивної мотивації необхідно виділяти тренувальну і змагальну складові цього феномена [4]. У свою чергу, у працях В. Степанського та Е. Ільїна в змагальній мотивації виділяють також дві складові: мотивацію досягнення успіху і мотивацію уникнення невдачі. [12; 13]

Спортсменів з домінуванням мотивації досягнення успіху відрізняє прагнення до перемоги, здатність боротися до кінця, вияв позитивних емоцій, прагнення до ризику, нечутливість до загрози. Мотивація досягнення успіху сильно впливає на мету і зміст дії, на інтенсивність напруги сил, на характер поведінки в екстремальних ситуаціях. З цим пов'язані цікаві свідчення В. Степанського. Виявлено, що при домінуванні мотивації досягнення результативність діяльності визначається рівнем її регуляції, психофізіологічними особливостями суб'єкта діяльності [12]. Тому, у випадках переваги мотивації уникнення невдачі (фактора боязні вчинення помилки, боязні кращої підготовленості противника), навіть при достатньому потенціалі рівня регуляції діяльності, її результативність буде низькою.

Вияв спортивної мотивації залежить і від стану підготовленості до змагань та об'єктивності самооцінки спортсменів щодо особистих якостей. За даними А. Шаболтаса, головними параметрами самооцінки, незалежно від виду спорту і статі спортсменів, є: впевненість в собі; задоволеність спортивними результатами; спортивний авторитет; стан здоров'я. Показник впевненості в собі тісно пов'язаний із спортивними досягненнями, з мотивом досягнення успіху і емоційністю спортивної діяльності [14].

Г. Горбуновим досліджено співвідношення мотивів і цілей спортивної діяльності, в якому відмічається тісний зв'язок процесу суб'єктивного визначення мети й мотиваційної сфери спортсмена. Провідну роль у цій взаємодії відіграє самоствердження спортсмена [6]. Розвиток такого мотиву необхідно розглядати в зв'язку з утворенням системи цінностей спортсмена. В основі її повинна бути критична оцінка особистої поведінки і власних досягнень. У той же час критичне ставлення спортсмена до власної поведінки неможливо без самооцінки та ідентифікації з загальноприйнятими суспільно-соціальними нормами. Тому рівень розвитку особистісних ціннісних якостей визначає рівень домагань спортсмена до себе і до особистих досягнень.

Вітчизняні та зарубіжні автори виділяють мотиви, пов'язані з процесом спортивної діяльності, тобто потребу в руховій активності; естетичну насолоду; прагнення до перемоги в змаганні, вияві граничних фізичних зусиль; прагнення до переживання стану стресу і до його подолання. Поряд з цим виділяються мотиви, пов'язані з результатами спортивної діяльності. У їх числі: випробування власних фізичних і психологічних можливостей; прагнення до зміцнення здоров'я, прагнення стати фізично сильним; удосконалювати фізичну підготовленість. Відзначаються і мотиви, пов'язані з формуванням рис особистості: прагнення стати мужнім і стійким; підвищити соціальний статус, соціальне самоствердження; досягнення високих спортивних результатів. Для спортсменів важливе значення має встановлення або поглиблення контактів у команді; досягнення матеріальних потреб, соціально-побутових умов. Відзначаються також бажання спортсменів бути учасниками змагань в інших містах і за кордоном, націленість на оволодіння спеціальністю тренера. Існують і етичні мотиви – усвідомлення важливості спортивної діяльності, прагнення до вдосконалення для успішного виступу за свою команду, бажання прославити Батьківщину.

Розвиток мотивації до спортивної діяльності обумовлюється взаємодією внутрішніх і зовнішніх факторів. Значення їх змінюється протягом усього періоду підготовки і участі в спортивних змаганнях. Серед внутрішніх чинників розвитку мотивації виділяються: вік, за-

---

датки рухових здібностей і схильності до діяльності з певним змістом. Соціальне оточення виступає в ролі зовнішніх факторів. Воно відображає як традиційні соціальні та моральні норми, так і ставлення до особистості спортсмена. Розвиток внутрішніх і зовнішніх факторів здійснюється за допомогою їх взаємодії під час спортивної діяльності. Розвиток внутрішніх факторів веде до формування цілей і завдань занять спортом. Розвиток зовнішніх факторів виявляється у вдосконаленні організації навчально-тренувального процесу. Це стосується підвищення якості умов тренування, методики підготовки, емоційної сторони занять і змагальної діяльності. Для розвитку мотивації вирішальне значення має задоволеність спортсменів результатами діяльності, відповідність її меті та завданням як підсумку ефективної взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів. Інформація про них оперативно надходить до спортсмена шляхом зворотного зв'язку.

Є особливості формування процесу мотивації як частини психологічної підготовки. Кінцевою метою психологічної підготовки виступає формування та вдосконалення спортивної мотивації особистості шляхом зміцнення відношення спортсмена до процесу спортивної діяльності, до її результатів, відношення до тренера і партнерів та, врешті-решт, до самого себе. Спрямована на формування спортивної мотивації психологічна підготовка здійснюється в єдності з іншими видами спортивної підготовки. Тому виконувана спортсменами робота і відновлювальні заходи розглядаються у взаємозв'язку не тільки з фізичними, а й актуалізуються при цьому психічними станами.

У вітчизняній літературі не знайшли відображення актуальні питання формування мотивації спортсменів, які займаються гирьовим спортом на початковому етапі багаторічної підготовки. У їх числі: а) особливості тренувальної та змагальної мотивації до занять гирями в юнацькому віці; б) розкриття взаємозв'язку спортивної мотивації, самооцінки спортивних можливостей, вияву вольових якостей спортсменів; в) управління процесом формування спортивної мотивації; г) відображення взаємозв'язку спортивної мотивації з особистісними особливостями спортсменів і рівнем їх спортивної підготовленості.

У зв'язку з цим виникає проблема, що передбачає необхідність вивчення можливостей формування мотивації до засвоєння і вдосконалення спортивної діяльності спортсменів гирьовиків шляхом застосування спрямованих педагогічних впливів.

Проведені дослідження зі спортсменами, які займаються гирьовим спортом у віці 15–16 років, дозволили виявити таке. Формування відносин, що лежать в основі спортивної мотивації, здійснювалося за допомогою використання психологічних механізмів “знизу вгору” і “зверху вниз” [1]. Дія механізму “знизу вгору” забезпечувалась за допомогою направленою створення в процесі поза тренувальною, навчально-тренувальною і змагальною діяльністю спеціальних зовнішніх умов.

Створювалися ситуації, що вимагають досягнення успіху, прийняття своєчасних рішень в особистісних значущих і невизначених ситуаціях. Такі умови, що відповідають ознакам екстремальної діяльності, вимагають від спортсменів актуалізації формуючих мотивів і вольових якостей. Це веде до формування здібностей до самостійної оцінки ситуацій, прийняття відповідальних рішень і реалізації їх під час змагань. Одночасно з введенням гирьовиків в модельні умови змагальної діяльності виконувалися педагогічні впливи. Шляхом застосування словесних методів навіювання і переконання спортсменам повідомлялася інформація – яким за спрямованістю має бути ставлення до виникаючих умов (на рівні мети, мотивів, вольових зусиль), при яких забезпечується висока результативність спортивної діяльності (дію механізму “зверху вниз”). Завдяки спільній дії наведених психологічних механізмів розвиток позитивного ставлення до тренувальної і змагальної діяльності спортсменів гирьовиків відбувається в напрямку від емоційно-неусвідомлюваних виявів мотивації до раціонально-усвідомлених. Виділені педагогічні умови, реалізація яких у процесі спортивної підготовки через психолого-педагогічні механізми “знизу вгору” і “зверху вниз” забезпечує виникнення, функціонування і розвиток позитивного ставлення гирьовиків до мети занять спортом. Застосування запропонованого підходу обумовлює розвиток у гирьовиків мотивації до вироблення

навички об'єктивної оцінки своїх можливостей. У спортсменів формується позитивне ставлення до навчально-тренувального процесу і до змагальної діяльності, до товаришів по команді та до тренера. Стабілізація таких відносин призводить до формування стійких позитивних мотивів до занять спортом, розвитку вольових якостей, здібностей до суб'єктивного контролю і самоуправління. Згодом такі якості стають особистісною основою для внутрішньо організованої спортивної мотивації.

Отже, ми визначили основні педагогічні умови формування спортивної мотивації спортсменів, які займаються гирьовим спортом на початковому етапі тренувань, а саме формування:

сприятливого ставлення спортсменів гирьовиків до занять спортом як до головної мети досягнення спортивної майстерності;

позитивного ставлення до спортивного успіху;

сприятливого ставлення до своїх спортивних можливостей;

позитивного ставлення до тренувальної і змагальної діяльності;

сприятливого ставлення до тренера та команди.

При реалізації виділених в статті педагогічних умов у процесі підготовки гирьовиків віком 15–16 років виявлено: 1) прискорення темпів розвитку вольових якостей: цілеспрямованості, наполегливості та завзятості; 2) ослаблення значущості мотиву емоційного задоволення, соціально-емоційних і соціально-моральних мотивів, підвищення значущості мотивів досягнення успіху, соціального і фізичного самоствердження; 3) посилення спортивної та змагальної мотивації; 4) підвищення рівня суб'єктивного контролю, здібностей до самоуправління спілкуванням, поведінкою і виконанням мети змагальної діяльності.

В юних гирьовиків виявлена інтеграція мотивів занять спортом в два відносно незалежних блоки. У перший входять позитивно пов'язані мотиви. За психологічним змістом вони є зовнішніми по відношенню до спортивної діяльності. Другий блок утворюють взаємопов'язані цивільно-патріотичні, соціально-моральні мотиви досягнення успіху. Вони є внутрішніми по відношенню до спортивної діяльності. Мотиви соціально-емоційні і соціального самоствердження позитивно

пов'язані з групою внутрішніх мотивів і негативно з усіма зовнішніми. Змагальна і тренувальна мотивація взаємопов'язані між собою негативно. В основі змагальної мотивації знаходяться мотиви: досягнення успіху, соціального самоствердження і соціально-моральний; в основі тренувальної мотивації – мотив емоційного задоволення і раціонально-вольовий. Відповідно, чим сильніше сформовані мотиви занять спортом, тим вище готовність до вияву вольових зусиль.

Висновок. Аналіз літератури та результати досліджень дозволяють зробити висновок про таке. Ми рекомендуємо здійснювати розвиток спортивної мотивації в напрямку від зовнішньо організованої, коли ці відносини виникають і актуалізуються переважно під впливом соціального оточення і обумовлені особливостями конкретної ситуації, до внутрішньо організованої. Спортивна мотивація обумовлена переважно такими властивостями особистості: властивостями темпераменту, мотивами до занять спортом, вольовими якостями, здібностями до суб'єктивного самоконтролю і самоуправління. Для успішного формування спортивної мотивації важливо, щоб у процесі поза тренувальною, навчально-тренувальною та змагальною діяльністю систематично створювалися спрямовані педагогічні умови, які спонукають виникненню, функціонуванню та стабілізації згаданих відносин, використовуючи механізми психолого-педагогічних впливів “знизу вгору” і “зверху вниз”, які розглядалися вище. Матеріали цього дослідження можуть бути корисні для теоретичної підготовки як для спортсменів гирьовиків, так і для спортсменів інших видів спорту і під час розробки педагогічних впливів, спрямованих на формування і управління рівнем мотивації юних спортсменів до тренувальної і змагальної діяльності в ДЮСШ, ШВСМ та в середньоосвітніх навчальних закладах.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми, що досліджувалась. Виявлено низку питань, які потребують практичного вирішення, зокрема розробка методичних рекомендацій з розвитку спортивної мотивації на початковому етапі багаторічної підготовки юних спортсменів.

Список використаної літератури

1. Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирование личности / В. Г. Асеев. – М. : Мысль, 1976. – 157 с.
2. Виготский Л. С. Собр. соч. : В 6 т. 1. – М. : Педагогика, 1986. – 356 с.
3. Бобровский А. В. Мотивация спортивной деятельности / А. В. Бобровский, В. А. Бобровский, А. А. Гераськин // Спортивный психолог. – 2004. – № 3. – С. 18–21.
4. Бабушкин Г. Д. Формирование спортивной мотивации / Г. Д. Бабушкин, Е. Г. Бабушкин. – Омск : СибГАФК, 2000. – 179 с.
5. Бабушкин Г. Д. Психологический практикум : учеб. пособие / Г. Д. Бабушкин, И. А. Рогов. – Омск : СибГАФК, 1996. – 82 с.
6. Горбунов Г. Д. Психопедагогика спорта / Г. Д. Горбунов. – М. : Физкультура и спорт, 1986. – 208 с.
7. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев – М. : МГУ, 1971. – 132 с.
8. Пилюян Р. А. Мотивация спортивной деятельности / Р. А. Пилюян. – М. : Физкультура и спорт, 1984. – 112 с.
9. Пуни А. Ц. О возникновении и развитии интереса к лыжному спорту / А. Ц. Пуни. Лыжный спорт : вопросы научного изучения лыжного спорта. – Л. : ГДОИФК, 1950. – С. 140–146.
10. Родионов А. В. Практика психологии спорта / А. В. Родионов. – Ташкент, 2008. – 236 с.
11. Сафонов В. К. Роль наблюдения в диагностике мотивации спортивной деятельности / В. К. Сафонов, Ю. И. Филимоненко // Психолого-педагогические проблемы мотивации учебной и трудовой деятельности : тез. докл. науч.-практ. конф. – Новосибирск : НГУ, 1985. – С. 215–217.
12. Степанский В. И. Исследование соотношения мотива достижения и избегания неудачи / В. И. Степанский // Вопросы психологии. – 1981. – № 2. – С. 25–32.
13. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2003. – 512 с.
14. Шаболтас А. В. Мотивы занятий спортом высших достижений в юношеском возрасте : автореф. дисс. на соиск. учен. степени канд. психолог. наук : 19.00.01 / А. В. Шаболтас. – СПб., 1998. – 21 с.

*Рецензент – кандидат наук з фізичного виховання
та спорту, доцент Павлюк Є. О.*

Стаття надійшла до редакції 17.03.2016

Антонец В. Ф., Козак . Педагогические условия формирования спортивной мотивации на начальном этапе многолетней подготовки спортсменов гиревого спорта

Статья посвящена исследованию педагогических условий формирования спортивной мотивации в юных спортсменов гиревого спорта, рассмотрены суть и содержание спортивной мотивации к занятиям спортом. Авторами отмечено, что недооценка роли мотивационных факторов, учета динамики изменения мотивов спортивными специалистами и самими спортсменами приводит к тому, что спортсмены оказываются неспособными проявить свои максимальные функциональные возможности в ходе спортивной деятельности.

Ключевые слова: *спортивная мотивация, мотив, спортсмен, гиревой спорт, спортивная деятельность.*

Antonets V. F., Kozak E. Pedagogical conditions of formation of sports motivation on a multi-year training of the athletes in kettlebell lifting

The article investigates the pedagogical conditions of formation of sports motivation of the young athletes in kettlebell lifting, examines the nature and content of sports motivation in sports. In contemporary sport the results of high achievement are closely intertwined with the person's motivational sphere. Motivation directs it to the goal, affects the processes of body. The dependence of the results from the athlete's motivation is its main feature. In tough sports competition the high results may be shown by only the motivated athlete with the clearly defined motivation. The authors note that the underestimation of the role of motivational factors, taking into consideration the dynamics of changes of the motives by the sports professionals and athletes leads to the fact that the athletes are unable to demonstrate their maximum functionality in the sports activities.

Due to the systematization and theoretical analysis of domestic and foreign scientists we can say that the question of determining the nature and content of psychological readiness of teenagers to sports, the mechanisms of its occurrence, functioning and development in the sports activity are sufficiently studied, common approaches to its development at various stages of sports improving are identified. But at the same time, the athletes' adolescence psychological characteristics, the relationship between sport motivation and motives of doing sports,

---

strong-willed qualities, pedagogical conditions of increasing of sports motivation are scarcely explored.

Topical issues of formation of athletes' motivation who are engaged in givovoy sport at an early stage of long-term preparation are not reflected in the domestic and foreign literature. They include the following: a) features of the training and competition motivation to doing kettlebell lifting at a young age; b) disclosure of the relationship of sports motivation, self-esteem athletic opportunities, manifestation of strong-willed athletes' qualities; c) process control of formation of sports motivation; d) displaying the relationship of sports motivation with the athletes' personal characteristics and their level of sports training. In this regard the problem containing the need to explore possibilities of formation of motivation to development and improvement of athletes' sports activities in kettlebell lifting by applying directed pedagogical influences is arising. We have investigated the pedagogical conditions of formation of sports motivation at the initial stage of the long-term preparation of sportsmen in kettlebell lifting.

Summing up, we recommend to the sports professionals and athletes to carry out the development of sports motivation in the direction from externally organized, when these relations appear and actualize mainly under the influence of the social environment and conditioned by the specifics of the situation, to internally organized.

To the successful formation of sports motivation it is important that in the process of outside training, training and competitive activities the pedagogical conditions encouraging the emergence, functioning and stabilization of relations discussed in the paper is being created.

Keywords: *sports motivation, motive, athlete, kettlebell lifting, sports activities.*